

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ ДО СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Матеріали присвячено аналізу та дослідженням питань стану та перспектив розвитку машинобудівного сектору України в контексті переходу до сталого економічного зростання.

Ключові слова: машинобудування, сталий розвиток, економіка, зростання, ефективність.

Сьогодні питання стану вітчизняного машинобудування в контексті сталого економічного розвитку є досить складним. Машинобудівна промисловість традиційно була однією із ключових галузей в українській економіці, проте з початку 1990-х років вона переживає глибоку трансформацію, котра супроводжується складними структурними змінами та багатьма кризовими явищами [1, 2]. Відповідно машинобудування України наразі перебуває у складному, але водночас перспективному становищі. Не зважаючи на свою значущість, дана галузь в останні роки переживає також серйозні виклики через військову агресію РФ, руйнування інфраструктури, втрату виробничих потужностей, логістичні труднощі та скорочення інвестицій.

Основними проблеми машинобудування сьогодні пов'язані із руйнуванням підприємств, котрі опинилися в зоні бойових дій [3]. Також на сьогодні втрачено значні ринки збуту, а вітчизняна продукція не витримує конкуренції на західних ринках.

Нестача інвестицій не дає можливість вчасно та в повній мірі модернізувати обладнання, що в свою чергу заважає конкурувати з іноземними виробниками. Сьогодні доступ до кредитів та інвестицій, особливо іноземних, досить обмежений. Державна підтримка інновацій у галузі є низькою. Потенційні інвестори побоюються вкладати свої ресурси через політичну нестабільність.

Більшість підприємств машинобудування використовують морально та фізично застарілі технології з низькою енергоефективністю виробництва. Обладнання має високий рівень морального та фізичного зношення (часто понад 70%) [4].

Також суттєво відчувається кадровий голод – брак кваліфікованих інженерів та технічних працівників, що пов'язано із їх відтоком, невідповідністю освітніх програм сучасним потребам ринку, старінням персоналу та недостатньою підготовкою молодих фахівців.

Крім того, сьогодні на вітчизняних машинобудівних підприємствах в стратегію діяльності недостатньо інтегровані принципи сталого розвитку [5]. Слабкими також є довгострокове планування та екологічні ініціативи на вітчизняних підприємствах та недостатній рівень цифровізації виробництва.

Відповідно перспективи вітчизняного машинобудування в умовах сталого економічного розвитку України визначаються такими ключовими факторами:

- Інновації та технологічні переходи. Сталий розвиток машинобудівної галузі потребує активного впровадження інноваційних технологій. Це включає: цифровізацію виробничих процесів (наприклад, використання 3D-друку, інтелектуальних систем управління); автоматизацію та роботизацію, що знижує витрати та покращує ефективність виробництва; інвестиції в дослідження і розробки для створення нових продуктів, орієнтованих на майбутні потреби ринку, такі як електричні та автономні транспортні засоби, «зелені» технології.

- Зелені технології та екологічні стандарти. Підвищена увага до екологічних стандартів та сталого розвитку змусить підприємства машинобудування інвестувати в енергоефективні та екологічно чисті

технології: перехід на використання відновлювальних джерел енергії (сонце, вітер); розвиток екологічно чистого транспорту (електричні автомобілі, водень, електробуси); політика замкненого циклу виробництва (підвищення рівня переробки матеріалів).

- Експортний потенціал та інтеграція в глобальні ланцюги постачання. Українські машинобудівні підприємства можуть успішно розвивати експорт, зокрема в рамках інтеграції в Європейський Союз та інші міжнародні ринки. Складова частина цього розвитку – участь у міжнародних проектах із модернізації інфраструктури, що допоможе покращити конкурентоспроможність українських підприємств.

- Підвищення кваліфікації кадрів та розвиток інфраструктури. Важливим аспектом для сталого розвитку є забезпечення машинобудівної галузі висококваліфікованими кадрами, а також модернізація інфраструктури (нові виробничі потужності, удосконалення логістики).

Таким чином, перспективи розвитку вітчизняного машинобудування в умовах сталого економічного розвитку України зумовлені цілою низкою факторів, що взаємодіють на рівні технологій, економічних тенденцій, екологічних вимог і політики держави. Українська машинобудівна галузь має значний потенціал для перетворення на високотехнологічну, екологічно орієнтовану та конкурентоспроможну на міжнародному рівні. Тому важливою умовою розвитку є ефективна підтримка з боку держави, яка має забезпечити сприятливі умови для інвесторів через податкові пільги, фінансування досліджень та інновацій, а також активну участь у міжнародних програмах. Якщо Україна зможе реалізувати ці пріоритети, створити сприятливе економічне та інвестиційне середовище, то вітчизняне машинобудування зможе не лише забезпечити сталий економічний розвиток, а й зміцнити свою позицію на світовому ринку, зробивши вагомий внесок у сталий розвиток національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кубатко О. В., Ковальов Б. Л., Семенова І. А., Терещенко М. В. Сталий розвиток та ресурсна безпека: від проривних технологій до цифрової трансформації економіки України : наук. доп. Суми : СумДУ, 2021. 184 с.
2. Ляховська О. В. Регіональна структура машинобудування в Україні: сучасні тенденції змін // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2021. № 1(145). С. 256–260.
3. Національний інститут стратегічних досліджень. Напрями розбудови машинобудування в Україні як драйвера економічного розвитку під час війни та у повоєнний період : аналіт. доп. Київ : НІСД, 2023. 62 с.
4. Сокол Є. І., Посохов І. М., Данько Т. В. та ін. Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ : ФЕНІКС, 2024. 145 с.
5. Марценюк, С. М. Сталий розвиток машинобудування України: концептуальні підходи і практичні рішення / С. М. Марценюк. Київ : Вид-во НАН України, 2024. 320 с.

Адлер Оксана Олександрівна доцент, к.т.н., доцент кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, Oksana_adler1983@ukr.net.

STATE AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE MACHINE-BUILDING SECTOR OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF TRANSITION TO SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH

Abstract

The materials are devoted to the analysis and research of the state and prospects for the development of the machine-building sector of Ukraine in the context of the transition to sustainable economic growth.

Keywords: mechanical engineering, sustainable development, economy, growth, efficiency.

Adler Oksana, Associate Professor, Ph.D., Associate Professor of the Department of Enterprise Economics and Production Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, Oksana_adler1983@ukr.net.